

Аналітична записка на тему: Створення в Україні Ромської Ради як єдиного представницького органу ромської меншини

I. Вступ	3
II. Поточний стан положення ромської меншини в Україні	4
Ситуація після початку повномасштабного вторгнення	4
Поточна державна політика	8
III. Потреби у створенні Ромської Ради	10
Обґрунтування необхідності створення ромської ради або іншого представницького органу ромів України	10
Переваги єдиного представницького органу для ромської меншини.	11
IV. Механізми створення ромської ради або іншої схожої структури	12
Процес взаємодії з ромською громадою та іншими стейкхолдерами.	13
Правові аспекти створення та функціонування Ромської Ради.	15
Закон про Ромську Раду	17
Статут Ромської Ради	18
Контроль за діяльністю Ромської Ради	18
Забезпечення правової захищеності Ромської Ради	18
Фінансування та утримання Ромської Ради	18
Реєстрація Ромської Ради	20
Структура Ромської Ради	26
V. Міжнародний Досвід	28
Ромські самоврядування в інших країнах: аналіз та порівняння	28
Офіційні ромські ради	29
Неформальні ромські ради	30
Фактори, що впливають на статус ромського самоврядування	32
Висновки	32
VI. Роль, відповідальність та характеристики Ромської Ради	33
Роль у вирішенні соціальних та культурних питань ромської громади.	35
Зміцнення ромської громади, підтримуючи її культурну спадщину та традиції	35
Розвиток економічного та соціального потенціалу ромської громади	36
VIII. Прогнозовані Вигоди для України	37
Зміцнення міжетнічного взаєморозуміння та толерантності	37
Покращення ситуації з правами людини та соціальним захистом ромів	37
Економічний розвиток ромських громад	38
IX. Висновки та Рекомендації	38
Загальний висновок щодо важливості та необхідності створення Ромської Ради.	38
Рекомендації для уряду	39
Рекомендації для ромської громади	41
Міжнародні фонди та структури	42

I. Вступ

Попри повномасштабне вторгнення Російської Федерації та зосередженість на захисті країни, влада України тісно співпрацює з міжнародною спільнотою над відновленням країни, а також над підтримкою та захистом громад в Україні, які представляють меншини.

Високо оцінюючи зусилля Уряду України щодо сприяння рівності, інклюзії та участі громад, представники та представниці ромської громади виступають за покращення врахування інтересів ромів у загальній політиці, а також за просування спеціальної політики, спрямованої на ромів, наприклад, Ромської стратегії.

Особливо важливо просувати позитивний наратив про ромів і сприймати їх як невіддільну частину України. Перші кроки в цьому напрямку вже зроблені, але в країні, яка бореться з агресором, і в часи, коли негативні історії швидко поширюються через соціальні мережі, вкрай важливо, щоб політика і суспільство цінували вразливі меншини, такі як роми, як невіддільну частину країни.

Роми вважають себе невіддільною частиною України, про що свідчить велика кількість ромів, які воюють у Збройних силах України, а також інші види діяльності ромів в Україні, які підтримують боротьбу з агресором.

Тож зважаючи на це та на бажання України зайняти своє місце в Європейському Союзі, наразі є слушна нагода створити єдиний представницький орган ромської спільноти. Даний звіт не є інструкцією а несе рекомендаційний характер та може слугувати дороговказом на шляху самоорганізації ромської громади в Україні.

II. Поточний стан положення ромської меншини в Україні

За неофіційними оцінками, кількість ромів в Україні становить від 200 000 до 400 000 осіб, що суттєво відрізняється від офіційного перепису 2001 року, за яким кількість ромів в Україні становила 47 587 осіб.

Ромська громада в Україні дуже неоднорідна. Життя в конкретній місцевості залежить від історії конкретної території/регіону та відносин між більшістю населення і меншиною, від мови, що використовується в регіоні, а також міських чи сільських умов. Місцеві умови та ситуації також впливають на питання прав людини, з якими стикаються роми в конкретній місцевості чи регіоні.

Ситуація після початку повномасштабного вторгнення

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації 24 лютого 2022 року також мало значний вплив на ромів в Україні, як і на будь-який інший народ. Однак їхня вразливість може означати, що вони, як і інші вразливі групи, можуть більше постраждати від наслідків війни.

Однак агресія Російської Федерації та її загарбницькі дії призвели до того, що більшість ромів відчують себе зобов'язаними захищати Україну та підтримувати боротьбу з Російською Федерацією. Багато хто воює за свою батьківщину, Україну. За даними ромських організацій, багато ромів пішли добровольцями та воюють проти російських агресорів. Навіть із заходу України, де ще не було бойових дій, багато ромів воюють на передовій на сході України. Роми також підтримують боротьбу з агресором багатьма іншими способами. Наприклад, ромська громадська організація «Чіріклі» роздає гуманітарну допомогу, зокрема, щоденні гарячі обіди тим, хто цього потребує — як ромам, так і людям інших національностей, наприклад, у Харкові, Одесі та інших містах.

Цю рішучу підтримку України слід цінувати, зокрема, у світлі широко поширеного антиджипсізму з дискримінацією та соціальною ізоляцією в минулому.

Цей феномен беззастережної підтримки України також спостерігається серед інших меншин в Україні. Таким чином, російська агресивна війна призвела до об'єднання меншин з більшістю населення, а не до розколу суспільства.

Цей процес слід і надалі укріплювати та забезпечувати його сталість у повоєнний період. Загалом, суспільство не отримує достатньо інформації про внесок ромів у захист країни від російської агресії, попри деякі публічні позитивні заяви органів влади та офіційних установ, таких як Міністерство оборони України, або позитивні сюжети у ЗМІ.

Можна було б зробити ще більше для просування більш позитивного наративу про ромів і повного сприйняття їх як невіддільної частини України.

Однак загрози та перешкоди для ромів все ще залишаються. Деякі представники праворадикальних угруповань, які також увійшли до складу Збройних сил України і, таким чином, мають певну суспільну підтримку та доступ до публічних майданчиків, поширюють антиромську риторику та мову ворожнечі.

На жаль, з лютого 2022 року траплялися навіть насильницькі напади на ромів, особливо на заході України, які мають бути розслідувані відповідними органами. Інші роми зазнавали дискримінації під час евакуації, облаштування на новому місці як ВПО.

Багато системних проблем, з якими стикалися роми в Україні до повномасштабного вторгнення Росії (див. нижче), загострилися спочатку через Covid-19, а потім через повномасштабне вторгнення.

Загострилася проблема відсутності документів. Окрім звичайних проблем з документами, що посвідчують особу, тепер існують перешкоди для отримання компенсації за пошкоджене житло та допомоги у його відновленні через відсутність документів, що підтверджують право власності.

Отримання ромськими дітьми освіти стало ще більшим викликом, оскільки спочатку через Covid-19, а тепер через війну багато дітей не можуть брати участь у шкільному навчанні — зокрема багато хто не може навчатися онлайн через відсутність технічних

пристроїв або відповідних житлових умов, які б дозволили навчатися вдома. Необхідно вжити заходів, щоб не втратити ціле покоління з належною освітою.

Велика кількість ромів стали внутрішньо переміщеними особами та біженцями, які потребують особливої уваги. За даними дослідження «Становище ромів-переселенців у воєнний час», більшість ромів мають статус ВПО та отримують соціальні виплати. Найчастіше вони отримують щомісячну адресну допомогу переміщеним особам. Крім того, роми-переселенці потребують додаткової допомоги у вигляді грошей, харчових продуктів, одягу та взуття, пошуку житла, медикаментів і засобів особистої гігієни, а також юридичних консультацій та підтримки в оформленні документів.

Відсутність документів і можлива відмова неромів включати ромів до житлових програм є перешкодами, які повинні враховувати національні та міжнародні організації, що беруть участь у відбудові.

Серед ромів-ВПО лише для 34% сімей постійна робота одного з членів є одним із джерел доходу, а загалом основним джерелом — лише для 27%. З іншого боку, 65% називають соціальну допомогу та виплати від держави (крім пенсій) одним із джерел, а 47% — основним джерелом. Становище ромів до повномасштабного вторгнення Російської Федерації

Роми в Україні стикаються з тими ж проблемами, що і всі роми в Європі. Широко розповсюджений антиджипсизм призвів до кількох актів насильства в роки до повномасштабного вторгнення, насамперед з боку праворадикалів, налаштованих проти ромів, а відповідальні органи влади не завжди розслідували ці злочини з належною ретельністю.

На заході України сталося кілька расистських нападів на ромів з боку праворадикалів, зокрема у 2018 та 2019 роках. 23 червня 2018 року група чоловіків, озброєних ножами, увірвалася до наметового табору ромів, напала на людей і вбила 24-річного Давида Поппа та поранила ще чотирьох осіб, у тому числі десятирічного хлопчика. У цьому випадку, за даними Європейського центру захисту прав ромів, поліція відреагувала належним чином, і вісім осіб було заарештовано.

Загалом, багатовіковий антиджипсизм призвів до дискримінації та соціальної ізоляції. Значна частина ромів є безробітними, багато хто не має професійної освіти, умови

життя багатьох з них дуже погані, а дискримінація в освіті, охороні здоров'я чи на ринку праці є звичним явищем.

На форумі в травні 2021 року тодішня Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Людмила Денісова так схарактеризувала дискримінацію щодо ромів в Україні:

неможливість одержання соціальної допомоги, включаючи допомогу малозабезпеченим (особливо тих, хто не має документів);

- погіршення доступу до медичних послуг;

- нехтування специфічним становищем дітей у шкільній системі; особливо з огляду на те, що багато дітей не знають української мови або українського алфавіту, коли йдуть до школи;

- дискримінація на ринку праці через етнічну приналежність;

- недостатнє інформування владою про їхні права як громадян України.

Фундаментальною проблемою є те, що багато ромів досі не мають усіх необхідних документів (від свідоцтв про народження до паспортів), що створює перешкоди у багатьох аспектах — від вступу до школи до спроби покинути країну після початку російської агресії.

Багато ромів живуть у сегрегованих районах або кварталах. Часто ці райони характеризуються неякісними будинками, відсутністю базової інфраструктури або тим, що або майно, або будинки, або і те, і інше не легалізовані, а це означає, що мешканці не мають права власності і можуть бути виселені в будь-який час.

Багато ромських дітей не відвідують школу. Загалом роми мають нижчий рівень охоплення освітою та нижчий рівень успішності.

Вже з початку 2000-х років спостерігається значне зниження рівня освіти.

У багатьох випадках відсутність документів не дозволяла дітям відвідувати школи, тоді як інших відправляли до спеціальних шкіл або спеціальних класів для дітей з інвалідністю, або до сегрегованих класів тільки для ромів, де зазвичай викладається навчальна програма з меншою кількістю предметів.

В одному з таких випадків сегрегації наприкінці квітня 2022 року міська адміністрація Ужгорода на заході України була визнана винною судом другої інстанції. Ромська жінка подала скаргу на те, що її дитина була змушена відвідувати сегреговану школу разом з іншими ромськими дітьми, яка була гірше обладнана та в якій викладали менше предметів. Мати подала скаргу про сегрегацію, оскільки хотіла, щоб її дитина здобула найкращу освіту. Тепер суд ухвалив рішення на її користь у другій інстанції.

Внаслідок низької успішності в школах багато ромів не мають кваліфікації і є безробітними або зайняті на тимчасових роботах чи на тіньовому ринку.

З іншого боку, є багато успішних ромів з гарною освітою та професіями, які також не приховують своєї ідентичності. Серед них є депутати міських рад, юристи, музиканти, фахівці ремісничих професій тощо.

Поточна державна політика

Основним документом, що визначає державну політику України у сфері забезпечення прав та інтересів ромів, є Ромська стратегія (прийнята у липні 2021 року), розрахована на період до 2030 року (Ромська стратегія 2030). Вона визначає наступні стратегічні напрями:

1) статистична інформація та дані, 2) зайнятість і працевлаштування, 3) соціальний захист, 4) правовий захист та протидія дискримінації, 5) доступ до якісної освіти, 6) доступ до медичних послуг, 7) покращення якості житла та умов проживання, 8) ромська культура, історія, мистецтво, мова.

Фактично процес її реалізації так і не розпочався, зокрема через повномасштабне вторгнення Російської Федерації. Так, 19 квітня 2022 року було створено Міжвідомчу робочу групу з координації виконання Ромської стратегії 2030, але жодного засідання досі не відбулося. А План заходів з реалізації Ромської стратегії до 2030 року досі не прийнятий.

Водночас Ромська стратегія 2030 є одним із базових програмних документів, які мають бути реалізовані в рамках Плану відновлення України, зокрема у сферах прав людини та культурно-інформаційної політики.

На виконання вимог Європейської Комісії для вступу України до Європейського Союзу Верховна Рада 13 грудня 2022 року ухвалила Закон України «Про національні меншини (спільноти) України», який набирає чинності з 1 липня 2023 року.

Цей Закон відповідає міжнародним правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, але в ньому слід ширше використовувати рекомендації Венеціанської комісії, наприклад, щодо участі меншин.

Ще однією складовою виконання вимог Європейської Комісії стала Концепція Державної цільової національно-культурної програми «Єдність у розмаїтті», схвалена Кабінетом Міністрів України у квітні 2023 року. Очікується, що вона сприятиме впровадженню Закону України «Про національні меншини (спільноти) України» та впровадженню ефективного Плану заходів з реалізації Ромської стратегії до 2030 року.

Крім того, План відновлення України відкриває можливості для задоволення конкретних потреб ромів і включення їх у запропоновані програми та заходи. Запропоновані цілі та заходи високо оцінюються, але в цілому мають виходити за рамки захисту та розвитку культури.

Розділ «Національні питання та релігія» безпосередньо посилається на ромів та інші громади та включає, серед інших, такі важливі цілі, як «Громадяни України, незалежно від релігійної чи етнічної ідентичності, визнаються та почуваються невід'ємною частиною українського суспільства» або «Сформувати об'єднавчі наративи та практики, що сприяють практичному втіленню принципу єдності у розмаїтті в умовах війни». Однак у цьому контексті слід посилити боротьбу з антиджипсізмом, специфічною формою расизму стосовно осіб ромської народності, як передумову досягнення цих цілей.

Очевидно, що всі ці документи та стратегії мають бути синхронізовані і, головне, реалізовані, в тому числі через розробку місцевих планів дій, залучення ромських громад до їхньої розробки та реалізації, а також для цього потрібно забезпечити необхідне фінансування.

III. Потреби у створенні Ромської Ради

Обґрунтування необхідності створення ромської ради або іншого представницького органу ромів України

Створення ромської ради як єдиного представницького органу ромської меншини в Україні обґрунтовано наступними факторами:

- **Потреба в забезпеченні прав та інтересів ромів.** Роми є однією з найбільш дискримінованих груп в Україні. Вони часто стикаються з проблемами дискримінації, бідності та нерівності. Ромська рада могла б сприяти захисту прав та інтересів ромів і сприяти їх інтеграції в українське суспільство.
- **Потреба в координації діяльності ромських громадських організацій.** Наразі в Україні існує 105 ромських громадських організацій, які представляють інтереси ромів на місцевому та національному рівнях. Однак ці організації не мають офіційного статусу і не мають достатньої підтримки з боку держави. Ромська рада могла б координувати діяльність цих організацій і сприяти ефективному використанню їх потенціалу.
- **Потреба в підвищенні обізнаності про ромську меншину в українському суспільстві.** Роми є маловідомою групою в українському суспільстві. Багато людей мають стереотипні уявлення про ромів. Ромська рада могла б підвищувати обізнаність про ромську меншину в українському суспільстві і сприяти позитивному іміджу ромів.

Переваги єдиного представницького органу для ромської меншини.

Переваги єдиного представницького органу для ромської меншини включають:

1. Єдиний представницький орган може забезпечити сильне та єднане голосування ромської меншини, що дозволяє їм ефективніше висловлювати свої потреби та інтереси перед урядом та іншими органами влади.

-
2. Єдиний представницький орган може сприяти координації та співпраці між різними ромськими організаціями та громадськими діячами. Це допомагає утворити єдину стратегію та план дій для досягнення спільних цілей.
 3. Єдиний представницький орган може збільшити вплив ромської меншини на прийняття рішень, пов'язаних з їхнім статусом, правами та потребами. Це може сприяти поліпшенню законодавства та політик, спрямованих на захист ромської меншини.
 4. Єдиний представницький орган може допомогти забезпечити рівні можливості для ромської меншини в різних сферах, таких як освіта, зайнятість, доступ до медичних послуг та житло. Це може сприяти зменшенню соціальної виключеності та нерівності.
 5. Єдиний представницький орган може сприяти підтримці та розвитку ромської культури, мови та традицій. Це важливо для збереження та відродження культурної спадщини ромської меншини.

Загалом, єдиний представницький орган для ромської меншини може мати значний вплив на поліпшення статусу, прав та життя ромської спільноти в Україні. Це сприяє зміцненню їхнього голосу, координації зусиль та забезпеченню рівних можливостей.

Звичайно, створення єдиного представницького органу для ромської меншини в Україні вимагає вирішення певних проблем. Зокрема, необхідно забезпечити достатню підтримку з боку держави, сприяти об'єднанню ромської громади та змінити негативне ставлення до ромів у суспільстві. Однак, якщо ці проблеми будуть вирішені, створення єдиного представницького органу могло б принести значні вигоди для ромської меншини в Україні.

IV. Механізми створення ромської ради або іншої схожої структури

Для успішного створення та функціонування ромських рад в Україні необхідно враховувати наступні фактори:

- Ромська громада повинна бути зацікавлена в створенні та підтримці ромської ради.
- Ромська рада повинна мати достатній вплив на державну політику щодо ромів.
- Ромська рада повинна бути добре організована та ефективна.

Один із механізмів полягає в тому, щоб створити Ромську Раду на основі існуючих ромських громадських організацій. Для цього необхідно було б провести консолідацію ромських громадських організацій, які представляли б різні регіони та інтереси ромської громади.

Інший механізм полягає в тому, щоб створити Ромську Раду шляхом проведення виборів. Для цього необхідно було б розробити та ухвалити закон про Ромську Раду, який би визначав порядок її створення, виборів та діяльності.

Також можливий механізм створення Ромської Ради шляхом підписання угоди між ромською громадою та владою. Така угода могла б визначати основні завдання та функції Ромської Ради, а також порядок її створення та фінансування.

Вибір конкретного механізму створення Ромської Ради повинен бути обумовлений конкретними умовами в Україні та потребами ромської громади.

Реалізація будь-якого з цих механізмів потребуватиме значних зусиль з боку ромської громади, органів державної влади та місцевого самоврядування. Однак створення Ромської Ради могло б принести значні вигоди для ромської меншини в Україні.

Процес взаємодії з ромською громадою та іншими стейкхолдерами.

Взаємодія з ромською громадою та іншими стейкхолдерами є важливим аспектом створення та діяльності Ромської Ради в Україні.

Ромська громада є основним стейкхолдером Ромської Ради. Саме від ромської громади залежить успіх створення та діяльності Ромської Ради. Тому необхідно

забезпечити широку участь ромської громади в процесі створення та діяльності Ромської Ради.

Інші стейкхолдери включають органи державної влади та місцевого самоврядування, міжнародні організації, громадянське суспільство та інші організації, які працюють з ромською меншиною. Взаємодія з іншими стейкхолдерами є важливим для забезпечення підтримки Ромської Ради з боку різних секторів суспільства.

Процес взаємодії з ромською громадою та іншими стейкхолдерами повинен бути відкритим, прозорим та інклюзивним. Він повинен включати наступні етапи:

1. Проведення консультацій з ромською громадою та іншими стейкхолдерами. На цьому етапі необхідно з'ясувати потреби та інтереси ромської громади, а також отримати відгуки про можливі механізми створення та діяльності Ромської Ради.
2. Розробка пропозицій щодо створення та діяльності Ромської Ради. На цьому етапі на основі результатів консультацій необхідно розробити пропозиції щодо створення та діяльності Ромської Ради.
3. Обговорення та внесення змін до пропозицій. На цьому етапі пропозиції щодо створення та діяльності Ромської Ради повинні бути обговорені з ромською громадою та іншими стейкхолдерами. У разі необхідності до пропозицій можуть бути внесені зміни.
4. Прийняття рішення про створення Ромської Ради. На цьому етапі рішення про створення Ромської Ради має бути прийнято ромською громадою та іншими стейкхолдерами.
5. Створення та діяльність Ромської Ради. На цьому етапі відбувається створення та діяльність Ромської Ради.
6. Створити робочу групу з представників ромської громади, органів державної влади та місцевого самоврядування, міжнародних організацій та громадянського суспільства. Робота цієї групи повинна бути спрямована на розробку та реалізацію плану взаємодії з ромською громадою та іншими стейкхолдерами.

7. Провести серію зустрічей та консультацій з ромською громадою та іншими стейкхолдерами. Ці зустрічі та консультації повинні бути проведені в різних регіонах України, щоб забезпечити участь представників різних груп ромської громади.

8. Використовувати різні канали комунікації для взаємодії з ромською громадою та іншими стейкхолдерами. Це може включати особисті зустрічі, телефонні дзвінки, електронну пошту, соціальні мережі та інші канали.

9. Забезпечити доступність інформації про процес створення та діяльності Ромської Ради для ромської громади та інших стейкхолдерів. Це може бути досягнуто шляхом створення веб-сайту, публікації матеріалів у пресі та інших заходів.

10. Взаємодія з державними установами: Ромська громада взаємодіє з державними установами, такими як міністері, що відповідають за захист прав та інтеграцію національних меншин, зокрема, Рамкової конвенції про захист національних меншин.

11. Взаємодія з громадськими організаціями: Ромська громада взаємодіє з громадськими організаціями, які займаються питаннями прав людини та національних меншин, такими як.

12. Взаємодія з бізнесом: Ромська громада може взаємодіяти з бізнесом через створення ромських колеснієв, кооперативів та інших економічних структур, які допомагають забезпечити економічний виживання та соціальний захист ромської громади.

13. Взаємодія з іншими етнічними та релігійними громадами: Ромська громада може взаємодіяти з іншими етнічними та релігійними громадами для спільного захисту прав, культурного обміну та співпраці в сфері освіти, працевлаштування та інфраструктури.

Важливо забезпечити постійний діалог з ромською громадою та іншими стейкхолдерами в процесі створення та діяльності Ромської Ради. Це допоможе забезпечити ефективну роботу Ромської Ради та сприяти вирішенню проблем ромської меншини в Україні.

Ці етапи взаємодії ромської громади з іншими стейкхолдерами дозволяють забезпечити повноправний розвиток ромської громади в Україні, а також сприяти зміцненню взаєморозуміння та толерантності в українському суспільстві.

Правові аспекти створення та функціонування Ромської Ради.

Створення та функціонування Ромської Ради в Україні пов'язані із специфічним правовим контекстом, який враховує законодавство щодо прав меншин, представницьких органів та самоврядування. Нижче наведено деякі основні правові аспекти, які можуть бути враховані при створенні та функціонуванні Ромської Ради:

Законодавство про Національні Меншини:

Закони, що регулюють права національних меншин, визначають механізми їхнього представництва та участі в громадському житті. Ромська громада може користуватися цим законодавством для створення свого представницького органу.

Закони про Самоврядування:

Законодавство про самоврядування визначає права та обов'язки громадських об'єднань, включаючи можливість створення рад чи інших форм представництва.

Дискримінаційне Законодавство:

Законодавство, що запобігає дискримінації, може забезпечити правовий захист ромської громади від будь-яких форм негативного оброблення під час створення Ромської Ради та під час її функціонування.

Міжнародні Зобов'язання:

Україна може використовувати міжнародні зобов'язання, такі як Рамкова конвенція про національні меншини Ради Європи, для вдосконалення законодавчого середовища щодо захисту та представництва ромської громади.

Створення Регіональних Та Місцевих Органів:

Розглядаючи створення Ромської Ради, можна враховувати можливість створення регіональних та місцевих органів, відповідно до місцевого самоврядування.

Фінансування та Ресурси:

Розгляд фінансування та ресурсів для Ромської Ради відповідно до законів та норм, що регулюють фінансування громадських організацій та представницьких структур.

Врахування цих правових аспектів може сприяти ефективному створенню та функціонуванню Ромської Ради, забезпечуючи визнання та захист прав ромської громади в Україні.

Створення та функціонування Ромської Ради в Україні регулюються наступними нормативно-правовими актами:

- Конституція України, яка гарантує кожному громадянину України право на участь у політичному житті держави, зокрема, на участь у всеукраїнських референдумах, виборах та інших формах прямого волевиявлення, а також право на свободу об'єднання у політичні партії, професійні спілки, інші громадські організації.
- Закон України "Про національні меншини в Україні", який визначає правовий статус національних меншин в Україні, зокрема, їх право на створення і діяльність громадських організацій, які представлятимуть їх інтереси.
- Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні", який визначає правовий статус місцевого самоврядування в Україні, зокрема, право місцевого самоврядування створювати органи, які представлятимуть інтереси територіальних громад.

Закон про Ромську Раду

Для ефективного створення та функціонування Ромської Ради в Україні необхідно розробити та ухвалити закон про Ромську Раду. Цей закон повинен визначати наступні основні положення:

- Порядок створення Ромської Ради. Цей порядок може передбачати створення Ромської Ради на основі існуючих ромських громадських організацій, шляхом проведення виборів або шляхом підписання угоди між ромською громадою та владою.
- Склад Ромської Ради. Склад Ромської Ради повинен визначатися на основі принципів представництва різних регіонів та інтересів ромської громади.
- Функції та повноваження Ромської Ради. Функції та повноваження Ромської Ради повинні визначатися з урахуванням потреб та інтересів ромської громади.
- Фінансування Ромської Ради. Фінансування Ромської Ради може здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, а також коштів ромської громади та інших джерел.

Статут Ромської Ради

Розробка статуту Ромської Ради є важливим етапом її створення. Статут визначає правовий статус Ради та її діяльність, тому він повинен бути розроблений з урахуванням всіх вимог законодавства України та статутних цілей та завдань Ради. Статут повинен визначати наступні основні положення:

- Мета та завдання Ромської Ради.
- Структура Ромської Ради.
- Порядок формування та діяльності Ромської Ради.
- Фінансові та інші ресурси Ромської Ради.

Контроль за діяльністю Ромської Ради

Діяльність Ромської Ради повинна підлягати контролю з боку ромської громади та органів державної влади. Контроль може здійснюватися шляхом проведення громадських слухань, звітів Ромської Ради перед ромською громадою та органами державної влади, а також інших заходів.

Забезпечення правової захищеності Ромської Ради

Діяльність Ромської Ради повинна бути забезпечена правовою захищеністю. Це означає, що Ромська Рада повинна мати право на свободу слова, на доступ до інформації, на захист від дискримінації та інших форм порушення прав людини.

Фінансування та утримання Ромської Ради

Ромська Рада може залучати фінансування з різних джерел для забезпечення своєї діяльності та реалізації проектів. Важливо розглядати різні джерела, які можуть бути доступні залежно від юридичного статусу Ради та національного законодавства. Ось деякі потенційні джерела фінансування:

1. *Державне Фінансування:* Залучення фінансування від урядових органів може бути здійснене через гранти, субсидії або інші форми державної підтримки.
2. *Міжнародні Організації та Фонди:* Співпраця з міжнародними організаціями, неприбутковими фондами чи агенціями розвитку може взяти форму грантів, технічної допомоги та інших ресурсів.
3. *Членські Внески та Пожертви:* Залучення фінансування від членів Ради, громадян чи партнерів може бути важливим джерелом внутрішнього фінансування.
4. *Приватні Бізнеси та Партнерства:* Встановлення партнерств з приватними компаніями або бізнесами може принести користь у вигляді спонсорства, пожертв та інших форм фінансової підтримки.

5. *Грантові Програми та Фонди*: Участь у грантових програмах від філантропічних організацій, благодійних фондів чи корпорацій може допомогти отримати необхідні ресурси.

6. *Публічні Збори та Кампанії*: Організація публічних зборів чи кампаній для привертання уваги та залучення фінансування від громадськості.

7. *Фонди Європейського Союзу*: Деякі проекти можуть бути підтримані фондами та програмами Європейського Союзу, які спрямовані на розвиток громадських організацій та представницьких структур.

8. *Спонсорство та Рекламні Угоди*: Залучення фінансової підтримки від спонсорів або укладення рекламних угод може бути одним із джерел прибутку.

Важливо розробити стратегію фінансування, яка враховує конкретні потреби та завдання Ромської Ради, а також забезпечити прозорість та ефективне використання отриманих коштів.

Джерела фінансування Ромської Ради можуть бути різними, але вони повинні відповідати таким принципам:

- **Стабільність**. Джерела фінансування повинні бути стабільними, щоб Ромська Рада могла планувати свою діяльність на тривалу перспективу.
- **Транспарентність**. Ромська Рада повинна забезпечувати прозорість своїх джерел фінансування, щоб її діяльність була підзвітною громадськості.

Реєстрація Ромської Ради

Реєстрація Ромської Ради може відбутися різними формами, залежно від правового статусу та визнання, яке вона має намір отримати. Важливо враховувати національне законодавство та можливості, які воно надає для створення та реєстрації представницьких органів. Ось декілька можливих форм реєстрації Ромської Ради:

Громадська Організація:

Реєстрація ради як громадської організації може надати їй юридичний статус та можливість діяти в рамках відповідного законодавства для громадських організацій.

Плюси реєстрації ради як Громадської Організації (ГО):

Юридична Відокремленість:

- *Плюс:* Громадська Організація має юридичну відокремленість, що надає їй правовий статус та можливість самостійно взаємодіяти з іншими організаціями та урядовими структурами.

Прозорість та Рахунковість:

- *Плюс:* ГО, як правило, зобов'язана забезпечувати високий рівень прозорості та рахунковості своєї діяльності, що підвищує довіру членів та спільноти.

Внутрішня Демократія:

- *Плюс:* Зазвичай громадські організації дотримуються принципів внутрішньої демократії, дозволяючи членам брати участь у прийнятті рішень.

Фінансова Стабільність:

- *Плюс:* ГО може отримувати фінансування від різних джерел, включаючи гранти, пожертви, членські внески та інші джерела, що забезпечує фінансову стабільність.

Правовий Захист:

- *Плюс:* Члени ГО мають певний правовий захист у рамках її статуту та законодавства, що регулює громадські організації.

Мінуси реєстрації ради як Громадської Організації:

Адміністративні Зусилля:

- *Мінус:* Процес реєстрації та управління ГО може вимагати певних адміністративних зусиль та ресурсів.

Потреба в Зборі Членських Внесків:

- *Мінус:* Фінансова залежність від членських внесків може бути нестабільною та залежати від активності та здатності членів сплачувати внески.

Обмежені Повноваження в Певних Сферах:

- *Мінус:* У певних сферах діяльності громадські організації можуть мати обмежені повноваження порівняно з іншими юридичними формами.

Відсутність Політичних Повноважень:

- *Мінус:* ГО може бути обмежено в здійсненні політичної діяльності та впливу на прийняття політичних рішень.

Питання Публічності:

- *Мінус:* Необхідність дотримуватися високих стандартів прозорості та рахунковості може бути викликом у плані публічності для деяких ГО.

Асоціація:

Створення асоціації, яка об'єднує членів ради, може бути іншим варіантом реєстрації з подальшим представництвом та лобіюванням інтересів громади.

Плюси реєстрації ради як асоціації:

Юридична Відокремленість:

- *Плюс:* Асоціація має юридичну відокремленість від своїх членів, що може забезпечити захист їх особистих майнових інтересів.

Самостійність в Управлінні:

- *Плюс:* Асоціація може самостійно визначати свою структуру, правила та процедури управління.

Легший Збір Фінансів:

- *Плюс:* Асоціація може збирати членські внески, що може становити стабільне джерело фінансування.

Підвищення Впливу:

- *Плюс:* Асоціація може об'єднувати інтереси та здійснювати представницьку діяльність для впливу на прийняття рішень на різних рівнях.

Законодавчий Статус:

- *Плюс:* Асоціація може мати законодавчий статус, що дозволяє їй участь у відповідних процесах та отримання правових переваг.

Мінуси реєстрації ради як асоціації:

Обмежені Повноваження:

- *Мінус:* Асоціація може мати обмежені повноваження в порівнянні з іншими формами представницьких організацій, наприклад, політичними партіями.

Залежність від Членів:

- *Мінус:* Фінансова стабільність може бути залежною від членських внесків, що може призвести до фінансових труднощів.

Потенційні Конфлікти Інтересів:

- *Мінус:* Можливі конфлікти інтересів серед членів асоціації можуть виникнути, і це може становити виклик для управління.

Труднощі в Організації:

- *Мінус:* Реєстрація та організація асоціації може бути трудомісткою та вимагати певних адміністративних зусиль.

Питання Внутрішньої Демократії:

- *Мінус:* Якщо не встановлені ефективні механізми внутрішньої демократії, управління асоціацією може стати вкрай централізованим.

Враховуючи ці аспекти, важливо обдумано визначити, чи асоціація є відповідним юридичним статусом для конкретної ситуації та завдань ради.

Фонд:

Реєстрація як фонду може дозволити раді залучати фінансові ресурси для реалізації проектів та програм.

Реєстрація Ромської Ради як фонду може мати свої плюси та мінуси, і вони можуть залежати від конкретних обставин та контексту. Нижче наведено деякі загальні плюси та мінуси реєстрації Ради як фонду:

Плюси:

Фінансова Самостійність:

- *Плюс:* Як фонд, Рада може мати можливість збирати власні фінансові ресурси, отримувати гранти, пожертви та інші джерела фінансування, що дозволить їй бути фінансово самостійною.

Податкові Пільги:

- *Плюс:* Фонди часто можуть користуватися податковими пільгами та іншими фінансовими перевагами, що забезпечує більші можливості для приваблення фінансової підтримки.

Юридична Стабільність:

- *Плюс:* Реєстрація як фонд може надати Раді юридичну стабільність та визнання, що допомагає взаємодії з іншими організаціями та урядовими структурами.

Прозорість та Рахунковість:

- *Плюс:* Фонди часто зобов'язані забезпечувати високий рівень прозорості та рахунковості, що важливо для будь-якої громадської організації.

Мінуси:

Обмеження Діяльності:

- *Мінус:* Реєстрація як фонд може накладати обмеження на спектр діяльності Ради, оскільки фонди часто зобов'язані дотримуватися визначених цільових груп та проектів.

Адміністративна Тривалість:

- *Мінус:* Процес реєстрації фонду може бути тривалим та вимагати значних адміністративних витрат.

Обмежені Повноваження:

- *Мінус:* Фонди можуть мати обмежені повноваження та вплив порівняно з іншими формами організацій, такими як громадські об'єднання чи спілки.

Необхідність Звітування:

- *Мінус:* Фонди зазвичай зобов'язані регулярно подавати звіти про фінансову діяльність та діяльність організації, що може бути трудомістким завданням.

Відсутність Широкого Представництва:

- *Мінус:* Фонди можуть мати обмежене представництво в порівнянні з іншими формами організацій, такими як політичні партії чи громадські об'єднання.

Громадська Спілка:

Створення спілки може бути іншим варіантом для об'єднання членів ради та здійснення представницької діяльності.

Плюси реєстрації ромської ради як Громадської Спілки:

Гнучкість та Самостійність:

- *Плюс:* Громадська спілка може мати велику гнучкість у визначенні своїх цілей, завдань та внутрішньої структури.

Прозорість та Легітимність:

- *Плюс:* Реєстрація як громадської спілки може сприяти прозорості та легітимності діяльності ради перед громадськістю.

Можливості для Членства та Учасі:

- *Плюс:* Громадська спілка може легко привлекати нових членів та сприяти їхній участі в діяльності.

Самостійний Збір Фінансів:

- *Плюс:* Громадська спілка може збирати кошти від членів, донорів та інших джерел, що дозволяє самостійно фінансувати свої проекти.

Соціальна Інтеграція та Підтримка:

- *Плюс:* Спілка може сприяти соціальній інтеграції ромської громади та надавати підтримку її потребам.

Мінуси реєстрації ромської ради як Громадської Спілки:

Обмеження Учасі у Політиці:

- *Мінус:* Громадська спілка може бути обмежена участі у політичних діях, оскільки це не є її основним статутним завданням.

Обмежені Повноваження:

- *Мінус:* Громадська спілка може мати обмежені повноваження у порівнянні з іншими формами організацій.

Фінансові Труднощі:

- *Мінус:* Залежність від внесків членів та добровільних внесків може призводити до фінансових труднощів.

Відсутність Деяких Переваг Інших Юридичних Форм:

- *Мінус:* Громадська спілка може не мати деяких переваг, таких як фінансові або правові пільги, які можуть бути доступні іншим юридичним формам.

Відсутність Публічного Статусу:

- *Мінус:* У певних випадках, громадська спілка може мати менший публічний статус порівняно з іншими формами організацій.

Щоб вибрати оптимальну форму реєстрації, важливо враховувати конкретні цілі, завдання та контекст діяльності ромської ради.

Юридична Особа За Спеціальним Законом:

Визнання ради як юридичної особи за спеціальним законом або рішенням уряду може дати їй унікальний статус та повноваження.

Плюси реєстрації ромської ради як Юридичної Особи За Спеціальним Законом:

Забезпечення Правового Статусу:

- *Плюс:* Реєстрація за спеціальним законом може надати раді юридичний статус та визнання від держави.

Особливі Права та Пільги:

- *Плюс:* Закон може надавати особливі права та пільги ромській раді, які полегшують її діяльність та сприяють виконанню її завдань.

Зміцнення Легітимності:

- *Плюс:* Спеціальний статус може зміцнити легітимність ради серед ромської громади та у владних структурах.

Фінансова Підтримка:

- *Плюс:* Деякі спеціальні закони можуть передбачати фінансову підтримку для реалізації завдань ромської ради.

Посилення Партнерства з Державою:

- *Плюс:* Реєстрація за спеціальним законом може сприяти покращенню партнерства та співпраці між ромською громадою та державними інституціями.

Мінуси реєстрації ромської ради як Юридичної Особи За Спеціальним Законом:

Можливі Обмеження у Самостійності:

- *Мінус:* Деякі закони можуть накладати обмеження на самостійність та автономію ромської ради.

Політичне Втручання:

- *Мінус:* Реєстрація за спеціальним законом може супроводжуватися певним політичним втручанням або впливом.

Нерівні Умови для Інших Груп:

- *Мінус:* Якщо спеціальний закон визначає тільки одну релігійну або етнічну групу, це може створити нерівні умови порівняно з іншими меншинами.

Залежність від Політичного Контексту:

- *Мінус:* Спеціальний статус може бути залежним від політичного контексту, що може впливати на стабільність та здатність ромської ради виконувати свої завдання.

Потенційні Конфлікти з Іншими Групами:

- *Мінус:* Якщо реєстрація за спеціальним законом призводить до потенційних конфліктів з іншими групами, це може негативно впливати на спільноту.

Культурно-Професійна Організація:

Якщо рада має культурний аспект або включає професійні групи, вона може обрати реєстрацію як культурно-професійної організації.

Плюси реєстрації ромської ради як Культурно-Професійної Організації:

Акцент на Культурні та Професійні Аспекти:

- *Плюс:* Реєстрація як культурно-професійної організації дозволяє акцентувати увагу на збереженні та розвитку культурних та професійних аспектів ромської громади.

Можливість Реалізації Культурних Проектів:

- *Плюс:* Організація може отримати можливість реалізувати проекти, спрямовані на підтримку культури та розвиток професійних напрямків в громаді.

Фінансова Підтримка для Культурних Ініціатив:

- *Плюс:* Як культурно-професійна організація, рада може отримати фінансову підтримку для здійснення культурних та професійних проектів.

Взаємодія з Професійними Сферами:

- *Плюс:* Реєстрація як професійної організації відкриває можливості для взаємодії з професійними групами та партнерами.

Можливості для Розвитку Культурних Програм:

- *Плюс:* Реєстрація дозволяє раді розвивати та реалізовувати культурні програми та ініціативи.

Мінуси реєстрації ромської ради як Культурно-Професійної Організації:**Обмежені Повноваження в Інших Сферах:**

- *Мінус:* Якщо організація має обмежену сферу діяльності (культурну чи професійну), це може призвести до відсутності повноважень в інших важливих сферах.

Фінансова Залежність від Культурних Проектів:

- *Мінус:* Якщо фінансування основане переважно на культурних проектах, це може створити фінансову залежність від зовнішніх джерел.

Потреба в Залученні Професіоналів:

- *Мінус:* Для ефективної реалізації професійних ініціатив може бути потрібно залучення професіоналів у конкретні сфери.

Можливі Конфлікти Інтересів:

- *Мінус:* В умовах обмежених повноважень може виникнути конфлікт інтересів між різними аспектами діяльності організації.

Потреба у Ресурсах для Реалізації Проектів:

- *Мінус:* Для впровадження культурних та професійних проектів може бути потрібно значні ресурси, що може бути викликом у разі їхньої відсутності.

Реєстрація як культурно-професійної організації може бути вигідною, якщо головними цілями є розвиток культури та професійних можливостей в ромській громаді. Однак важливо ретельно розглядати плюси та мінуси, враховуючи конкретні завдання та прагнення організації.

Важливо зважити на всі переваги та недоліки, враховуючи конкретний контекст та мету Ромської Ради перед прийняттям рішення про реєстрацію як фонду чи іншої форми організації.

Структура Ромської Ради

Структура Ромської Ради повинна бути гнучкою та розроблена таким чином, щоб враховувати особливості ромської громади в Україні. Однак можна врахувати деякі загальні принципи, які можуть слугувати основою для створення структури Ради. Важливо також враховувати принципи представництва, прозорості та ефективності.

Голова Ради:

- Вищий посадовий представник Ради, відповідальний за керівництво та представництво Ради в різних сферах.

Віце-голова (за потреби):

- Особа, що допомагає голові у виконанні обов'язків та може заступати його відсутність.

Генеральний секретар:

- Особа, відповідальна за організаційні та адміністративні питання в межах Ради.

Відділи (або Комітети) по Ключових Напрямах:

- Рада може бути розділена на відділи або комітети, які відповідають за конкретні напрями роботи, такі як освіта, здоров'я, культура, права та інші.

Представництво різних Регіонів:

- Забезпечення представництва ромської громади з різних областей чи регіонів України для врахування місцевих особливостей та потреб.

Представництво Молоді та Жінок:

-
- Спеціальні посади або комітети, які відповідають за питання молоді та прав жінок в ромській громаді.

Громадський Консультативний Орган:

- Включення громадського консультативного органу, який може включати представників громадськості, експертів та представників інших етнічних груп.

Спеціальні Уповноважені:

- Створення посад чи комітетів для вирішення конкретних питань, таких як правозахист, гуманітарні питання тощо.

Механізми Залучення Громадськості:

- Забезпечення механізмів для активної участі ромської громади в прийнятті рішень, наприклад, публічні слухання, форуми та інші форми залучення.

Моніторинг та Оцінка Роботи:

- Встановлення системи моніторингу та оцінки результативності Ради для забезпечення ефективності та відповідності її завданням.

Важливо розробляти структуру Ради в тісному співробітництві з ромською громадою, залучаючи їхню активну участь та враховуючи їхні особливості та потреби.

V. Міжнародний Досвід

Ромські самоврядування в інших країнах: аналіз та порівняння

Створення ромських рад або схожих структур є поширеною практикою в багатьох країнах світу. У деяких країнах ромські ради мають офіційний статус і наділені значними повноваженнями, в інших вони є неформальними організаціями або мають лише обмежені повноваження. Ромські ради створюються на різних рівнях, від місцевого до міжнародного.

На місцевому рівні ромські ради найчастіше створюються як громадські організації, які представляють інтереси ромської громади в конкретному регіоні. Ромські ради на місцевому рівні можуть займатися різними питаннями, пов'язаними з життям ромської громади, такими як освіта, зайнятість, житло, охорона здоров'я та інші.

На національному рівні ромські ради можуть створюватися як консультативні органи при органах державної влади. Ромські ради на національному рівні можуть брати участь у розробці та реалізації державної політики щодо ромів.

На міжнародному рівні існує кілька міжнародних організацій, які представляють інтереси ромів. До таких організацій належать:

ERGO Network <https://ergonetWORK.org/about-us/team/>

Мережа ERGO – це молода та динамічна організація, заснована в 2008 році невеликою групою не урядових організацій, які поділяли спостереження, що повсякденні реалії ромських громад майже не враховувалися при розробці та реалізації політики. Сьогодні мережа об'єднує понад 30 ромських та проромських організацій з усієї Європи. Спираючись на філософію активної громадянської позиції, спільної відповідальності та розширення можливостей населення, члени мережі ERGO прагнуть переконати політиків у тому, що позитивні зміни для ромів можливі, коли антициганство буде визнано та подолано як першопричину нерівності та ізоляції та коли роми зможуть брати участь у громадянське життя як рівноправні учасники.

World Roma Federation <https://www.wrf-gov.org/who-we-are>

Всесвітня федерація ромів (WRF) є видатною та шанованою міжнародною організацією, належним чином зареєстрованою як AISBL у Бельгії, тим самим узаконюючи свою діяльність у всьому Європейському Союзі. На додаток до свого широкого охоплення в ЄС, WRF також має спеціальний консультативний статус у системі Організації Об'єднаних Націй, що ще більше розширює його вплив у глобальному масштабі. Зі стратегічно розташованими офісами в Нью-Йорку, Чикаго, Сербії та Угорщини, а також супутниковими офісами по всьому світу. Організація прагне сприяти співпраці та підтримувати тісні зв'язки з місцевими членськими організаціями та представниками. Основна увага WRF спрямована на країни зі значною чисельністю ромського населення, намагаючись підтримати ці спільноти, сприяючи позитивним змінам і посилюючи їхній голос щодо нагальних проблем, які впливають на їх життя. Як важливий лідер у зміцненні

прав і можливостей ромських спільнот у всьому світі, Всесвітня федерація ромів невтомно працює над подоланням існуючих розбіжностей, об'єднанням різних груп населення та забезпечення того, щоб найкращі інтереси її учасників завжди були на першому місці в міжнародному діалозі.

До позитивних прикладів створення та функціонування ромських рад відносяться наступні:

Офіційні ромські ради

У деяких країнах ромські ради мають офіційний статус і наділені значними повноваженнями. Вони можуть бути створені на національному, регіональному або місцевому рівні.

Приклади офіційних ромських рад включають:

- Національна рада ромів (NCR) в Румунії була створена в 1997 році і виступає консультативним органом при уряді. NCR має право представляти інтереси ромської громади перед урядом і міжнародними організаціями.

<http://www.anr.gov.ro/>

Національне агентство у справах ромів організоване та функціонує як спеціалізований орган центрального державного управління, що є юридичною особою, під керівництвом Прем'єр-міністра через Генеральний секретаріат Уряду.

Національне агентство у справах ромів розробляє політику та стратегію уряду у сфері поваги, сприяння та захисту прав ромської меншини, здійснює, контролює та оцінює заходи в галузевих сферах втручання, які містяться в стратегії уряду Румунії щодо включення ромської меншини, забезпечує розробку соціальної політики, стратегій і програм, призначених для ромської меншини.

Разом з іншими органами державного управління, неурядовими організаціями ромів та представниками ромської меншини бере участь в оцінці основних потреб ромських громад та координує реалізацію програм їх підтримки.

Фінансує та співфінансує програми та проекти у сфері інклюзії ромів; ініціює, веде переговори та укладає за дорученням Уряду документи про міжнародне співробітництво у сфері інклюзії ромів.

- Канцелярія Уповноваженого у справах спільноти ромів. 21 грудня 2022 року уряд Чехії вирішив створити офіс урядового уповноваженого у справах ромських меншин та затвердив його статут.

https://vlada.gov.cz/assets/ppov/Government_Commissioners/priloha_usneseni_2022_1093_1-1.pdf

Створення Канцелярії Уповноваженого у справах спільноти ромів є виконанням постанови уряду від 10 травня 2021 року, в якій затверджено Стратегію рівності, інклюзивності та участі рому на період 2021-2030 років. Одним із завдань Стратегії, яка була доручена Канцелярії уряду Чеської Республіки, було створення Канцелярії Уповноваженого у справах рома, включаючи професійну підготовку для його діяльності та підтримки. Причина створення цієї посади полягає в тому, що з огляду на сферу дії порядку денного, пов'язану з інтеграцією ромської меншини та її фрагментацією між різними органами державної адміністрації, необхідно виділити окрему функцію для цього порядку денного.

- Central Council of the German Sinti and Roma була заснована в лютому 1982 року. Це незалежна парасолькова організація для 17 національних асоціацій. Базується в Гейдельберзі, це група адвокатів, яка представляє інтереси німецьких сінті та ромів на рівні політики та громадянських прав.

<https://zentralrat.sintiundroma.de/en/central-council/who-we-are/>

Центральна рада виступає за рівноправну участь сінті та ромів у політиці та суспільстві, а також за захист і підтримку сінті та ромів як національної меншини. У рамках своєї роботи з захисту громадянських прав він веде постійний діалог із державними та регіональними урядами щодо імплементації «Рамкової конвенції про захист національних меншин» у Німеччині. Завдяки зусиллям Центральної Ради у 1995 році німецькі сінті та роми були офіційно визнані національною меншиною, а відповідно до «Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» – німецьку ромську мову визнано мовою меншини. На міжнародному рівні Центральна рада представляє інтереси сінті та ромів на конференціях, організованих ЄС, Європейською радою та ОБСЄ.

Неформальні ромські ради

У інших країнах ромські ради є неформальними організаціями або мають лише обмежені повноваження. Вони можуть бути створені на місцевому рівні або на основі етнічної приналежності.

Приклади неформальних ромських рад включають:

- Ромська рада в Україні була створена в 2018 році. Рада є неформальною організацією, яка представляє інтереси ромської громади в Україні.
<https://www.facebook.com/radaromiv/>

-
- Ромський національний конгрес в США був створений в 2015 році. Конгрес є неформальною організацією, яка представляє інтереси ромської громади в США. <https://www.rromacouncil.org/>
 - WORLD ROMA CONGRESS (WRC) була створена в 1971 році. WRC є неформальною організацією, яка представляє інтереси ромської громади на міжнародному рівні. <https://worldromacongress.org/index.php>

До позитивних прикладів створення та функціонування ромських рад відносяться наступні:

- Словаччина: Урядова рада з питань ромських громад зосереджується на таких питаннях, як освіта, зайнятість та охорона здоров'я, співпрацюючи з державними органами та НУО для реалізації програм та ініціатив.
- Іспанія: Федерація ромських асоціацій Іспанії (FAGADE) виступає національною парасольковою організацією для місцевих ромських асоціацій, захищаючи їхні права та інтереси на національному та міжнародному рівнях. <https://www.fagic.org/our-mission/?lang=en>
- Польща: Centralnej Rady Romów (CRR) Протягом 17 років CRR здійснює соціальну, політичну та правову адвокацію, впроваджуючи рішення у сфері освіти та міжкультурного діалогу. CRR є консультантами державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та організацій. міжнародні та місцеві. <https://www.romowie.org/new-page>

Фактори, що впливають на статус ромського самоврядування

На статус ромського самоврядування в різних країнах світу можуть впливати такі фактори, як:

- Демографічна ситуація ромів. У країнах, де ромська громада є значною, існує більший потенціал для створення ефективних ромських рад.

-
- Політична ситуація. У країнах з демократичними інститутами існує більша ймовірність, що ромські ради будуть мати офіційний статус і наділені значними повноваженнями.
 - Соціально-економічний стан ромів. У країнах, де ромська громада перебуває в несприятливому соціально-економічному становищі, існує більший попит на ромські ради, які могли б представляти інтереси ромської громади і захищати їхні права та добробут.

Висновки

Створення та функціонування ромських рад є важливим кроком у напрямку забезпечення прав і свобод ромської меншини. Ромські ради можуть відігравати важливу роль у просуванні прав і свобод ромів, а також у вирішенні проблем ромської громади.

Ці приклади свідчать про те, що створення ромських рад може бути ефективним механізмом захисту прав та інтересів ромської громади в різних країнах. Однак, необхідно враховувати специфіку кожної країни та національної меншини, щоб забезпечити ефективність та успішність функціонування Ради.

Порівнюючи статус ромського самоврядування у світі, можна зазначити, що існують різні підходи та рівні визнання ромських самоврядувань у різних країнах. За результатами, можна зробити такі висновки:

- У деяких країнах ромське самоврядування має офіційний статус та визнається як представницький орган ромської громади.
- В інших країнах ромське самоврядування може мати менш формальний статус, але все ж виконувати функції захисту прав та інтересів ромської спільноти.
- Деякі джерела зазначають, що ромське самоврядування може бути визнане на рівні місцевої адміністрації та мати можливість впливати на прийняття рішень, що стосуються ромської громади.

-
- Існують також міжнародні організації, які сприяють розвитку ромського самоврядування та захисту прав ромської спільноти.
 - У деяких країнах ромські ради були створені, але не мають достатньої підтримки з боку ромської громади.

VI. Роль, відповідальність та характеристики Ромської Ради

Для ефективного виконання представницької ролі перед урядом та іншими інституціями Ромська рада повинна мати наступні характеристики:

- Представництво інтересів ромської громади перед урядом, міжнародними організаціями та іншими зацікавленими сторонами. Ромська рада може відстоювати права ромів, виступати за їхні інтереси та сприяти їхній інтеграції в суспільство.
- Захист прав та добробуту ромів. Ромська рада може працювати над усуненням дискримінації та упереджень щодо ромів, а також над забезпеченням доступу ромів до освіти, зайнятості, охорони здоров'я та інших основних послуг.
- Сприяння розвитку ромської громади. Ромська рада може працювати над зміцненням ромської громади, підтримуючи її культурну спадщину та традиції, а також над розвитком її економічного та соціального потенціалу.
- Широке представництво ромської громади. Ромська рада повинна представляти інтереси всіх ромських груп, включаючи різні регіони, субкультури та соціально-економічні групи ромів.
- Ефективна організація та управління. Ромська рада повинна бути ефективно організована та управлятися, щоб вона могла ефективно виконувати свої завдання.

-
- Ромська рада може бути створена на законодавчому рівні. Це забезпечить їй офіційний статус і гарантуватиме підтримку з боку держави.
 - Ромська рада повинна бути представницькою. Члени ромської ради повинні бути обрані ромською громадою. Це забезпечить, що ромська рада представлятиме інтереси всіх ромів в Україні.
 - Проведення досліджень та моніторингу ситуації ромів: Ромська рада має проводити дослідження, щоб краще зрозуміти потреби ромської громади та моніторити ситуацію ромів у країні.
 - Пропаганда прав та інтересів ромів: Ромська рада має проводити освітні кампанії та заходи, щоб підвищити обізнання про права та інтереси ромів.
 - Прозорість та підзвітність. Ромська рада повинна бути прозорою у своїй діяльності та підзвітною ромській громаді. Це дозволить Ромській раді завоювати довіру ромської громади та підвищити ефективність своєї діяльності.
 - Ефективна організація та управління. Ромська рада повинна бути ефективно організована та управлятися, щоб вона могла ефективно виконувати свої завдання. Це дозволить Ромській раді ефективно представляти інтереси ромської громади перед урядом та іншими інституціями.

Ромська рада, яка ефективно виконує свою представницьку роль перед урядом та іншими інституціями, може внести значний вклад у забезпечення прав і добробуту ромської громади.

Роль у вирішенні соціальних та культурних питань ромської громади.

Ромська рада може відігравати важливу роль у вирішенні соціальних та культурних питань ромської громади. Зокрема, ромська рада може працювати над такими напрямками:

-
- Зміцнення ромської громади, підтримуючи її культурну спадщину та традиції. Це може включати такі заходи, як організація культурних заходів, підтримка ромських організацій та ініціатив, а також пропагування ромської культури та мови.
 - Розвиток економічного та соціального потенціалу ромської громади. Це може включати такі заходи, як сприяння доступу ромів до освіти, зайнятості, охорони здоров'я та інших основних послуг, а також боротьба з дискримінацією та упередженнями щодо ромів.
 - Представництво інтересів ромської громади перед урядом, міжнародними організаціями та іншими зацікавленими сторонами. Це може включати такі заходи, як участь у розробці політики щодо ромів, проведення переговорів з урядом та іншими інституціями, а також збір та аналіз інформації про ситуацію ромів.

Зміцнення ромської громади, підтримуючи її культурну спадщину та традиції

Ромська рада може сприяти зміцненню ромської громади, підтримуючи її культурну спадщину та традиції. Це може включати такі заходи, як:

- Організація культурних заходів, таких як фестивалі, концерти та виставки, які сприяють обміну культурою та традиціями ромів.
- Підтримка ромських організацій та ініціатив, які працюють над збереженням та популяризацією ромської культури та традицій.
- Пропагування ромської культури та мови в освіті, ЗМІ та інших сферах.

Ці заходи можуть допомогти ромській громаді відчувати свою гордість та приналежність до своєї культури, а також підвищити її самооцінку.

Розвиток економічного та соціального потенціалу ромської громади

Ромська рада може сприяти розвитку економічного та соціального потенціалу ромської громади, сприяючи доступу ромів до освіти, зайнятості, охорони здоров'я та інших основних послуг. Це може включати такі заходи, як:

- Забезпечення доступу ромів до якісної освіти, включаючи освіту в галузі ромської культури та історії.
- Розробка програм зайнятості, які відповідають потребам ромської громади.
- Забезпечення доступу ромів до якісних медичних послуг, включаючи медичні послуги для ромської громади.

Ці заходи можуть допомогти ромській громаді підвищити свій рівень життя та зменшити рівень бідності та безробіття.

Ці заходи можуть допомогти ромській громаді захистити свої права та інтереси та сприяти їхній інтеграції в суспільство.

Важливо, щоб ромська рада співпрацювала з іншими організаціями, які працюють з ромською громадою, такими як державні органи, міжнародні організації та НУО. Це дозволить ромській раді ефективніше вирішувати соціальні та культурні питання ромської громади.

VIII. Прогнозовані Вигоди для України

Створення Ромської Ради в Україні може мати ряд позитивних наслідків для українського суспільства.

Зміцнення міжетнічного взаєморозуміння та толерантності

Ромська рада може сприяти підвищенню обізнаності про ромську культуру та традиції, а також про проблеми, з якими стикаються ромські громади. Це може допомогти подолати стереотипи та упередження щодо ромів та сприяти більш гармонійному співіснуванню різних етнічних груп в Україні.

Наприклад, ромська рада може організовувати культурні заходи, такі як фестивалі, концерти та виставки, які сприяють обміну культурою та традиціями ромів. Ромська рада також може співпрацювати з ЗМІ для поширення інформації про ромську культуру та проблеми ромських громад.

Зміцнення міжетнічного взаєморозуміння та толерантності є важливим завданням для будь-якої демократичної країни. Ромська рада може внести свій внесок у вирішення цієї проблеми в Україні.

Покращення ситуації з правами людини та соціальним захистом ромів

Ромська рада може відстоювати права ромів перед урядом та міжнародними організаціями. Це може призвести до прийняття більш прогресивних законів та політик, які захищають права ромів.

Наприклад, ромська рада може брати участь у розробці політики щодо ромів. Ромська рада також може проводити переговори з урядом та іншими інституціями щодо захисту прав ромів.

Ромська рада також може працювати над покращенням доступу ромів до освіти, зайнятості, охорони здоров'я та інших основних послуг. Це може допомогти ромським громадам підвищити свій рівень життя та зменшити рівень бідності та безробіття.

Економічний розвиток ромських громад

Ромська рада може сприяти розвитку економічного потенціалу ромських громад. Це може включати такі заходи, як підтримка ромських підприємців, надання ромським громадам доступу до фінансових ресурсів та навчання ромів необхідним навикам для успішної трудової діяльності.

Наприклад, ромська рада може створювати програми підтримки ромських підприємців. Ромська рада також може співпрацювати з банками та іншими фінансовими установами для надання ромським громадам доступу до кредитів та інших фінансових ресурсів. Ромська рада також може співпрацювати з освітніми установами для надання ромським громадам навчання необхідним навикам для успішної трудової діяльності.

Економічний розвиток ромських громад є важливим завданням для забезпечення їхньої інтеграції в українське суспільство. Ромська рада може внести свій внесок у вирішення цієї проблеми.

IX. Висновки та Рекомендації

Загальний висновок щодо важливості та необхідності створення Ромської Ради.

Створення Ромської Ради в Україні є необхідним та важливим етапом на шляху до забезпечення прав та представництва ромської громади. Цей крок має ряд ключових аргументів, які підкреслюють його важливість:

- 1. Правова Рівність:** Створення Ромської Ради відповідає принципам правової рівності та демократії, надаючи ромській громаді можливість самовизначення та представництва в органах влади.
- 2. Культурне Збереження:** Рада сприятиме збереженню та розвитку культури, мови та традицій ромської громади, що відіграє важливу роль в розмаїтті культур України.
- 3. Соціальна Інтеграція:** Через активну участь у суспільному житті та розвиток соціальних програм, Ромська Рада сприятиме інтеграції ромської громади та поліпшенню її соціально-економічного стану.
- 4. Міжетнічне Взаєморозуміння:** Створення Ради сприятиме зміцненню міжетнічного взаєморозуміння та толерантності в українському суспільстві, створюючи платформу для відкритого діалогу між різними етнічними групами.

5. Представництво в Урядових Структурах: Ромська Рада стане ефективним інструментом для представництва ромської громади в урядових структурах та прийняття рішень, що впливають на їхні інтереси.

6. Боротьба з Дискримінацією: Рада буде активною силою в боротьбі з етнічною дискримінацією та сприятиме створенню рівних умов для ромської громади у всіх сферах життя.

7. Міжнародний Досвід та Приклад: Світовий досвід свідчить про те, що створення представницьких органів для ромської громади є успішним механізмом для покращення їхнього статусу та умов життя.

Загальною метою створення Ромської Ради є підтримка та розвиток ромської громади в Україні, сприяючи їхньому соціальному, культурному та економічному розвитку. Це ініціатива, яка визнає та поважає права ромської меншини, сприяючи винятковості та різноманіттю українського суспільства.

Рекомендації для уряду

- Сприяти створенню Ромської Ради та забезпечити її ефективне функціонування. Уряд повинен надати Ромській Раді фінансову підтримку та необхідні ресурси для її діяльності. Уряд також повинен забезпечити, щоб Ромська Рада була прозорою та підзвітною ромській громаді.
- Забезпечити дотримання прав ромів у законодавстві та політиці. Уряд повинен внести зміни до законодавства та політики, щоб гарантувати дотримання прав ромів, включаючи право на освіту, зайнятість, житло, охорону здоров'я та інші основні послуги.
- Розробити програми та заходи, спрямовані на покращення ситуації з правами людини та соціальним захистом ромів. Уряд повинен розробити та реалізувати програми та заходи, спрямовані на покращення доступу ромів до освіти,

зайнятості, охорони здоров'я та інших основних послуг. Уряд також повинен працювати над зменшенням рівня дискримінації та упереджень щодо ромів.

- Уряду має визначити державні органи, відповідальні для підтримки та фінансування ромських організацій та інших заходів, спрямованих на захист прав та інтересів ромської громади.
- Сприяти розробці та впровадженню політики, які стосуються до ромів, на основі консультацій з ромською громадою та представниками Ромської Ради.
- Розглянути можливість прийняття спеціального закону, який визначатиме правовий статус та функції Ромської Ради, забезпечуючи її діяльність відповідно до законів України.
- Забезпечити достатнє фінансування та ресурси для роботи Ромської Ради, щоб забезпечити ефективне виконання її завдань та проектів.
- Співпраця з Міжнародними Організаціями: Активно співпрацювати з міжнародними організаціями та партнерами для обміну досвідом та залучення міжнародної підтримки.
- Впровадження Програм Інклюзивного Розвитку: Запровадити програми інклюзивного розвитку, спрямовані на поліпшення умов життя, освіти, здоров'я та економічної самодостатності ромської громади.

Рекомендації для ромської громади

- Залучатися до процесу створення та діяльності Ромської Ради. Ромська громада повинна бути активно залучена до процесу створення та діяльності Ромської Ради. Роми повинні бути представлені в Ромській Раді в достатній кількості, щоб мати можливість впливати на її рішення.
- Розробляти спільні плани та програми з урядом та іншими зацікавленими сторонами. Ромська громада повинна співпрацювати з урядом та іншими зацікавленими сторонами для розробки спільних планів та програм,

спрямованих на покращення ситуації з правами людини та соціальним захистом ромів.

- Розвивати власні організації та ініціативи. Ромська громада повинна розвивати власні організації та ініціативи для вирішення своїх проблем. Це допоможе ромській громаді стати більш самодостатньою та покращити свою ситуацію
- Ромська громада має берегти свободу слова та участі в роботі Ромської Ради та її комісіях. Активно брати участь у дослідженнях та моніторингу ситуації ромів, проводячи освітні кампанії та заходи, щоб підвищити обізнання про права та інтереси ромів.
- Сприяти освіті та саморозвитку, надаючи пріоритет освітнім програмам та проектам, спрямованим на підвищення кваліфікації та професійний розвиток.
- Брати активну участь у суспільному житті, включаючи участь у громадських обговореннях, форумах та інших подіях.
- Розвивати конструктивну співпрацю з урядом, громадськими організаціями, бізнесом та іншими стейкхолдерами для спільного вирішення проблем та реалізації проектів.
- Залучатися до збереження та популяризації культурної спадщини ромської громади, сприяючи впровадженню культурних та мистецьких проектів.

Міжнародні фонди та структури

Міжнародні фонди та структури можуть відігравати важливу роль у підтримці та розвитку ромської спільноти в Україні. Вони можуть надавати фінансову підтримку, технічну допомогу та експертизу для реалізації проектів, спрямованих на покращення життя ромів.

Ось деякі рекомендації для міжнародних фондів та структур, які працюють в Україні:

-
- Зосередитися на довгостроковій співпраці з ромськими організаціями та спільнотою. Міжнародні фонди та структури повинні будувати партнерські відносини з ромськими організаціями та спільнотою, щоб забезпечити ефективну та відповідальну реалізацію проектів.
 - Враховувати потреби та пріоритети ромської спільноти. Міжнародні фонди та структури повинні проводити дослідження та консультації з ромською спільнотою, щоб зрозуміти її потреби та пріоритети.
 - Фінансувати проекти, які мають реальний вплив на життя ромів. Міжнародні фонди та структури повинні фінансувати проекти, які спрямовані на вирішення конкретних проблем, з якими стикаються ромі.
 - Розвивати потенціал ромських організацій та спільноти. Міжнародні фонди та структури повинні надавати підтримку ромським організаціям та спільноті для розвитку їх потенціалу.
 - Лобіювати інтереси ромської громади України перед українським урядом.

Міжнародні фонди та структури можуть відігравати важливу роль у сприянні рівності та благополуччю ромської спільноти в Україні. Відповідальна та ефективна співпраця з ромськими організаціями та спільнотою може допомогти досягти значних результатів у цьому напрямку.